

Entomofagi zimujące na korze drzew i krzewów owocowych – część I: entomofagi zimujące na pniach drzew owocowych na terenach zielonych Lublina

Entomophages wintering on the bark of fruit trees and shrubs. Part I: Entomophages
wintering on fruit tree trunks in green areas of Lublin

Owady zimujące w korze drzew, należą do różnych zespołów troficznych: roślinożerców, drapieżców i parazytoidów.

Celem niniejszej pracy było poznanie składu gatunkowego entomofagów zimujących na pniach drzew owocowych głównie jabłoni. W latach 1994–1995 badania prowadzono w ogrodzie w śródmieściu Lublina i na terenie Muzeum Wsi Lubelskiej (UTM FB08), a w latach 1996–1997 także w sadzie jabłoniowym w Zakładzie Doświadczalnym w Felinie położonym na obrzeżu miasta (UTM FB17). Owady z pni zbierano do opasek z papieru falistego. Opaski zakładano na przełomie maja i czerwca i zdejmowano w październiku. Owady drapieżne wszystkich stadiów oraz imagines parazytoidów wyjmowano z opasek i konserwowano. Pozostałe owady przetrzymywano w insektarium w warunkach naturalnych temperatur, po przezimowaniu hodowle prowadzono w laboratorium, uzyskując w ten sposób imagines parazytoidów.

W materiałach zebranych w latach 1994–1997 wyodrębniono trzy zgrupowania entomofagów:

- 1) owady drapieżne zimujące w stadium imago lub larwy (*Coleoptera: Coccinellidae* i *Cleridae*; *Diptera: Syrphidae*; *Neuroptera: Coniopterygidae*; *Heteroptera: Anthocoridae*);
- 2) parazytoidy zimujące wewnątrz żywiciela: (*Lepidoptera: Cydia pomonella* (L.), *Swammerdamia pyrella* (VILL.), *Ypsolopha horridela* (TRIET.), *Acronicta psi* (L.) i innych *Noctuidae*).
- 3) parazytoidy zimujące na zewnątrz ciała żywiciela; kokony *Hymenoptera parasitica* i bobówki *Diptera, Tachinidae*.

Najliczniejsze zgrupowanie osobników wśród drapieżców tworzyły biedronki. Najwięcej parazytoidów zimujących w żywicielu wyhodowano ze *Swammerdamia pyrella*, a wśród parazytoidów zimujących na zewnątrz żywiciela najczęściej osobników należało do pasożyta *Triarthria setipennis* (FALL.) (*Diptera, Tachinidae*).

Jolanta NAPIÓRKOWSKA-KOWALIK, Lublin
Wanda WINIARSKA, Lublin
Magdalena GANTNER, Lublin

Entomofagi zimujące na korze drzew i krzewów owocowych – część II: *Triarthria setipennis* (FALL.) (*Diptera: Tachinidae*) – specyficzny parazytoid *Forficula auricularia* L.

Entomophages wintering on the bark of fruit trees and shrubs. Part II: *Triarthria setipennis* (FALL.) (*Diptera: Tachinidae*) – a specific parasitoid of *Forficula auricularia* L.

Wykorzystanie opasek z papieru falistego do zbierania entomofauny zimującej na pniach drzew owocowych, umożliwiło zebranie bobówek *Triarthria setipennis* (FALL.) (*Diptera: Tachinidae*); (leg. J. NAPIÓRKOWSKA-KOWALIK, det. A. DRABER-MOŃKO). Zastosowanie opa-

sek w badaniach nad fauną leszczyny, ujawniło obecność rączy *T. setipennis* także na tych krzewach (leg. M. GANTNER).

Badania prowadzono w latach 1994–1997. Na terenie Lublina owady odławiano na drzewach owocowych (głównie jabłoniach) rosnących na trzech stanowiskach: w sadzie przydomowym, w Muzeum Wsi Lubelskiej (UTM FB08) i w sadzie produkcyjnym (FB17).

Na leszczynie próby pobierano w trzech miejscowościach: na plantacji chronionej w Końskowoli (FB79), na nie chronionej chemicznie plantacji w Czerniejowie (FB16) i w lesie k. wsi Nowy Staw (FB09).

Rączycy *T. setipennis* jest wewnętrznym parazytoidem *Forficula auricularia* (L.), jednakże przepoczwarza się na zewnątrz ciała żywiciela. Dlatego bobówki znajdują się w miejscach ukrywania się skorków.

W latach 1994–1997 rączycy *T. setipennis* występowała na wszystkich badanych stanowiskach. Na drzewach owocowych zebrano 160 osobników, z czego 50% odławiano w sadzie przydomowym w 1994 r. Na leszczynie zebrano 132 bobówki, z czego 30% osobników odłowiono w Końskowoli w 1995 r. i 27% w Czerniejowie, gdzie nie stosowano zabiegów chemicznych.

Na wszystkich badanych stanowiskach stwierdzono wysoką śmiertelność rączy, opowanej przez hiperparazytoidy z rodziny *Pteromalidae*.

Jolanta NAPIÓRKOWSKA-KOWALIK, Lublin

Wanda WINIARSKA, Lublin

Magdalena GANTNER, Lublin

Chrząszcze sprężykowate i stonkowate (*Coleoptera: Elateridae, Chrysomelidae*) rezerwatu „Podzamcze” koło Bychawy

Elaterid and chrysomelid beetles (*Coleoptera: Elateridae, Chrysomelidae*) of „Podzamcze” nature reserve near Bychawa

Budowa geomorfologiczna, klimat oraz stosunki wodne Wyżyny Lubelskiej wpływają na duże zróżnicowanie florystyczne tego regionu, w tym również na bogactwo zbiorowisk ciepło- i sucholubnych. Na terenie Wyniosłości Giełczewskiej koło Bychawy znajduje się rezerwat florystyczny „Podzamcze” (UTM FB05). Położony jest on na prawym brzegu doliny rzeki Kosarzewki i obejmuje odcinek zbocza o wysokości do 15 m., długości ok. 500 m i szerokości do 200 m. Szczyty zbocza oraz płytkie wcięcia pokrywają murawy kserotermiczne z niewielkim udziałem (ok. 10%) zarośli, natomiast na dnie głębszych wcięć i u podnóża zbocza występują naturalne oraz sadzone zadrzewienia grądowe, a także roślinność ruderalna i łąkowa. Na wierzchołku rezerwat otaczają pola uprawne.

Badania sprężykowatych i stonkowatych rezerwatu „Podzamcze” prowadzono w roku 1997 w wyróżnionych zespołach murawowych: *Festuco-Brometea*, *Koelerio-Festucetum sulcatae*, *Thalictro-Sativietum pratensis*, *Inuletum ensifoliae* i *Brachypodietum pinnati*. Celem tych badań było określenie składu jakościowego i ilościowego badanej entomofauny *Elateridae* i *Chrysomelidae* oraz próba wydzielenia siedliskowych grup ekologicznych.

Materiał zbierano raz w miesiącu – od maja do sierpnia włącznie, metodą jakościową – przy użyciu czerpaka entomologicznego oraz „na upatrzonego”.